

Cesta ke sportovnímu trenérství

James Wallis a John Lambert (Eds.). *Becoming a Sports Coach*. London: Routledge, 2016. 207 stran. ISBN 978-1-138-79345-3.

Mnozí z nás se stávají sportovními trenéry, a to mnohdy bez ohledu na získané zkušenosti nebo absolvovanou trenérskou kvalifikaci. Kolektivní publikace *Becoming a Sports Coach (Stávání se sportovním trenérem)*, editovaná Jamesem Wallisem a Johnem Lambertem, vychází z řady rozhovorů se sportovními trenéry z různých sportovních odvětví i odlišných výkonnostních úrovní právě o jejich cestě k profesi sportovního trenéra. Na knize se podílelo celkem 24 autorů převážně z britských univerzit (dále dva z Nového Zélandu a jeden z USA), kteří se výzkumně zabývají problematikou cest ke sportovnímu trenérství.

James Wallis přednáší teorii sportovního tréninku a dále různá témata pedagogiky sportu na Univerzitě v Brightonu ve Velké Británii. Má mnoho osobních trenérských zkušeností, podílí se na vzdělávání trenérů i na širším rozvoji sportu. V současné době přispívá především ke vzdělávání profesionálních trenérů kriketu. John Lambert, druhý editor recenzované publikace, také učí na stejné univerzitě teorii sportovního tréninku i aktuální okruhy pedagogiky sportu. Vedle úspěšné akademické profesní dráhy získal licenci UEFA „A“ pro trenéry fotbalu, dále pracuje jako analytik sportovních utkání a vyhledává nové talenty pro fotbalové kluby. Řadu let se věnoval koučování a trenérskému vzdělávání. Externě také přednáší na Německé sportovní univerzitě v Kolíně. Zde spolupracoval přes 10 let na rozsáhlém mezinárodním projektu zaměřeném na rozvoj sportu.

Oba autoři spolu velmi úzce spolupracují i na dalších výzkumech a publikacích zabývajících se sportovním tréninkem, trenérským vzděláváním a pedagogikou sportu, např. řešením konfliktů mezi sportovním trenérem a sportovcem¹, učením společenských hodnot prostřednictvím sportu u mládeže², tvorbou učebního prostředí pro trenéry³ nebo kritickým hodnocením rozvoje sportu⁴.

Publikace není návodem, jaký obsah a jakými metodami máme trénovat, ale zaměřuje se na posílení trenérství a podporu dalšího profesního rozvoje trenérů všech věkových kategorií (žáci, junioři i dospělí) i výkonnostních úrovní (začátečníci, amatérští i profesionální sportovci). Autoři se zejména věnují sebereflexi samotných trenérů a kritickému pohledu na jejich trenérskou praxi. Vycházejí z nahromaděných zkušeností od oslovených respondentů i od akademických pracovníků, kteří nabízejí různé pohledy na vývojovou cestu ke sportovnímu trenérovi. Trenérství prochází významným obdobím změn, evoluce a dokonce i „revoluce“, která je z velké části ovlivněna dobrovolníky, ale i profesionálními trenéry.

Cílem celé publikace je vytvoření dialogu mezi autory a čtenářem. Každá kapitola se snaží o průnik teoretických východisek a principů s praktickými příklady i případovými studiemi, z nichž mnohé vycházejí z reálných zkušeností autorů. Ve všech kapitolách je současně vidět vkládání

¹ Lambert, J. (2006). The football for Peace coaching manual: a values-based approach to coaching sport in a divided society. In Sugden, J. & Wallis, J. (Eds.), *Football for Peace? Teaching and Playing Sport for Conflict Resolution in the Middle East* (s. 13–34). London: Meyer and Meyer.

² Lambert, J. (2013). How can we teach values through sport? Teaching values through sport in divided societies. In Whitehead, J., Telfer, H., & Lambert, J. (Eds.), *Values in Youth Sport and Physical Education* (s. 152–165). London: Routledge.

³ Lambert, J. (2013). How does coach behaviour change the motivational climate? The creation of a learning environment conducive to the transmission of prosocial values. In Whitehead, J., Telfer, H. & Lambert, J. (Eds.), *Values in Youth Sport and Physical Education* (s. 166–177). London: Routledge.

⁴ Wallis, J., & Lambert, J. (2013). Reflections from the field: challenges in managing agendas and expectations. In Scholenkorf, N. & Adair, D. (Eds.), *Sport to the Rescue: A Critical Appraisal of Sport for Development* (s. 99–114). New York: Palgrave Macmillan.

„reflexivního hlasu autorů“ společně s vyznačenými příležitostmi pro čtenáře, aby se sami zamysleli nad vznesenými koncepty a aby konfrontovali obsah textu s vlastními praktickými pohledy.

Na úvod knihy jsou stručně shrnuty jednotlivé kapitoly, kterými se autoři dále zabývají. Celá kniha je pak rozdělena na tři části, jež se týkají otázek „PROČ?“, „JAK?“ a „CO?“. Na tyto nastolené klíčové otázky pak autoři odpovídají za využití krátkých rozhovorů s respondenty. Vlastní texty pak doplňují a hlouběji vysvětlují přehledové tabulky. Část první, zabývající se otázkou „PROČ?“, vymezuje celé obsahové zaměření publikace takovým způsobem, že žádá čtenáře, aby se dotazovali na osobní a kontextuální faktory, které ovlivňují jejich filozofii a vysvětlují jejich praxi. Část druhá se snaží přidávat k trenérům ocenění „JAK“ trénovat pomocí diskuze o vybraných pedagogických tématech týkajících se trenérů na všech úrovních praxe. Tato část požaduje po trenérech kritiku svého vlastního tréninkového procesu a zvažování řady alternativních strategií. Třetí část se snaží rozšířit znalosti o tom, „CO“ trénovat, s využitím současných názorů na vymezení potřebného trenérského vědění.

Autoři popisují vlastní cesty plně implicitních a explicitních učebních postupů, které na základě reflexe formovaly jejich trenérskou filozofii. Součástí této publikace jsou samozřejmě i nejnovější teoretické poznatky, jež se propojují s příspěvky autorů, které utvářeli svoji osobnost sportovního trenéra pomocí různých vzdělávacích cest. Cílem publikace je ukázat, že by trenéři na všech úrovních měli být otevření různým možnostem. Trenéři by měli učinit vědomá rozhodnutí související s komplexním tréninkovým procesem a neměli by se spoléhat pouze na automaticky získané dovednosti a zkušenosti, které se postupem času neustále vyvíjí, a to ve všech sportovních odvětvích.

Na závěr autoři navrhuji nové vědecké, sociologické a pedagogické výzkumy zaměřené na hledání „správné“ cesty ve vzdělávání trenérů, v rozvoji jejich vztahu ke sportu, jednotlivci i celému profesnímu kontextu. Důležitým aspektem je skutečnost, že i když se trenéři rozhodnou získat své profesní vědění různými způsoby, doporučuje se, aby byli i nadále otevření dalšímu vzdělávání. Trenérova slova a činy mohou vést sportovce pozitivním, ale i negativním směrem. Je proto nutné vnímat tuto profesní odpovědnost současně s úsilím o neustálou seberealizaci sportovních trenérů.

Knihy je nejen pro mě, začínající sportovní trenérku, ale, myslím, i pro zkušenější kolegy velmi zajímavá. Autoři přibližují mnoho nových pohledů trenérů z různých sportovních odvětví a zároveň mi potvrdili mé představy o získávání vlastních zkušeností, dovedností a rozvoji trenérského vzdělávání. Některé části knihy pro mě byly náročnější na čtení a pochopení, autoři totiž mnohdy využívají odborná spojení týkající se nejen sportovní terminologie, ale také filozofie, politiky či psychologie (například kapitola č. 2, zabývající se filozofií trenérské praxe, nebo kapitola č. 11, týkající se začlenění principů psychologie sportu do trenérské praxe). I přesto jsem knize velmi dobře porozuměla a publikaci doporučuji dalším čtenářům – současným i budoucím trenérům a dalším odborníkům, zajímajícím se o rozsáhlou oblast sportovního trenérství.

Tereza Gálová